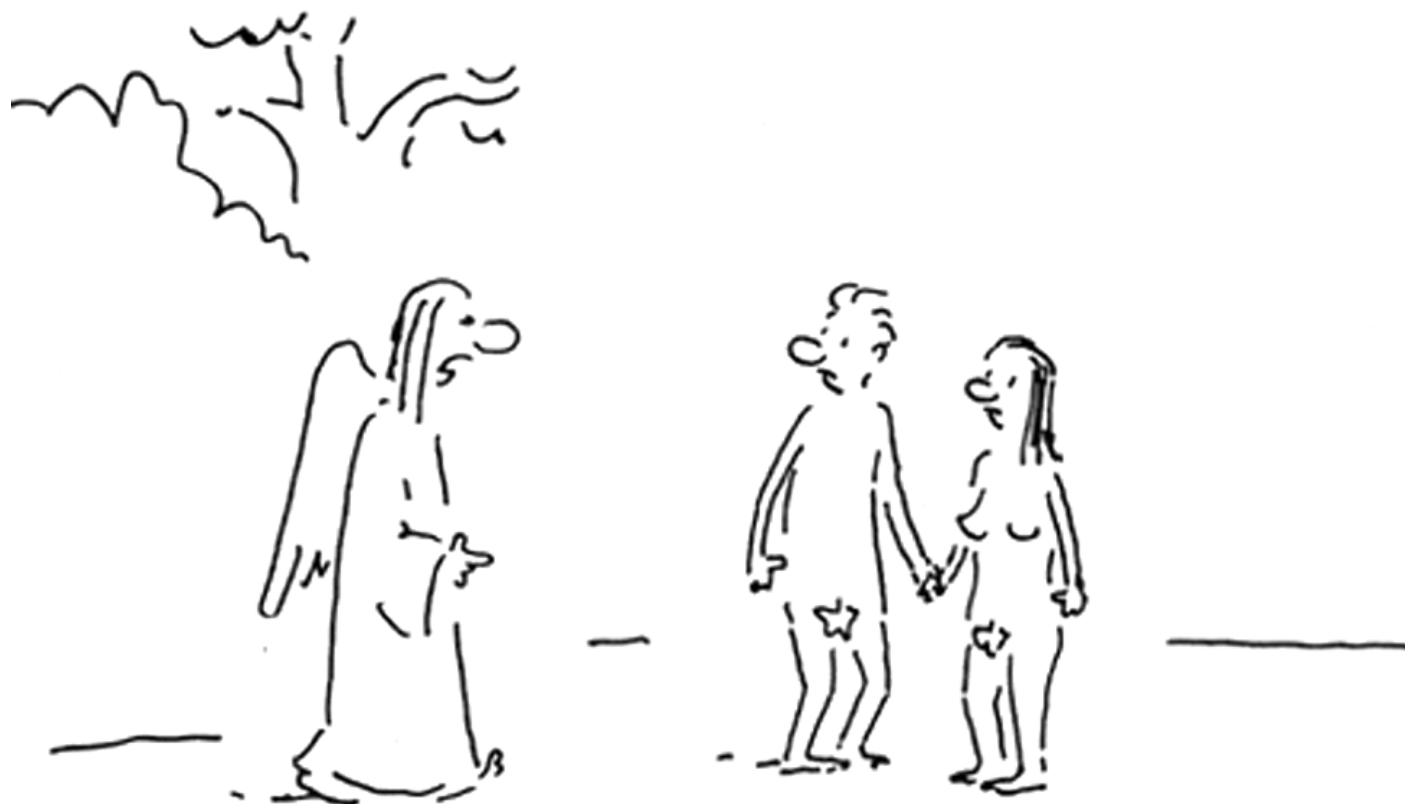

Mýtus - Pohádka - Pověra - Víra

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

**Při přednášce vás napadne spousta otázek.
Na všechny je odpověď: Láska**

<http://klimes.mysteria.cz>

Mýtus

A BUDETE SPÁT VE VYPŮČENÝCH BYTECH . . . .

Mýtus

Mýtus jsou po generace ústní tradicí předávané příběhy, které vysvětlují aktuální svět.

A symbolic narrative, usually of unknown origin and at least partly traditional, that ostensibly relates actual events and that is especially associated with religious belief. Encyclopaedia Britannica

Rozdíl mezi žitým a zapsaným mýtem je asi jako Tutanchamónem a jeho mumií. Tedy to, co je v Genesis: "Na počátku Bůh stvořil nebe a zemi..." není žitý mýtus, ale jen zapsaný, zakonzervovaný mýtus.

V naší společnosti tento druh mýtů neexistuje, ani za Krista už prakticky nebyly, zejména ne u Židů.

Co není mýtus:

různé apokalypsy - fantazie nejrůznějších samotářů

kniha Jonáš - zapsané kázání

kniha Judit - vymyšlený oslavný příběh

knihy Královské, evangelia, Pavlovy dopisy atd. - zapsaná historie

Stabilita ústního podání

Pevnost řetězu je dána pevností nejslabšího článku. Stabilita ústního podání je dána inteligencí nejhloupějšího vypravěče, popř. psychickými poruchami (senilita, schizofrenie, münchhansenův syndrom - baron Prášil)

Efekt tiché pošty

Jakmile jeden v řadě špatně pochopí, tak už neexistuje opravný prostředek.

Například (Ge 5, 3-5): Ve věku sto třiceti let zplodil Adam syna ke své podobě, podle svého obrazu, a dal mu jméno Šét. Po zplození Šéta žil Adam ještě osm set let a zplodil syny a dcery. Všech dnů Adamova života bylo devět set třicet let, a umřel.

Spolehlivost ústní tradice je cca 200 let

Výzkumem papyrů se zjistilo, že spolehlivost ústního podání je šest generací, tj. 180 let (generace je 28,8 roku).

Mýtus, animismus a polyteismus

Zdeněk Kratochvíl (1989): "Když člověk zakotvený ve zkušenosti mýtu vyjde ráno před dům, vidí na obloze Héliu, jehož jasné světlo a teplo dává život jemu i celému světu. Proto je Hélios božský, proto je bohem. Ne že by Hélios byl bohem Slunce, ale Hélios je prostě Slunce, mocné a božské."

Kratochvíl Zdeněk (1989). Mýtus, filosofie a věda; I. antika.
Sborník přednášek cyklu Kybernetické problémy přírodovědy
ZP ČSVTS při FgÚ ČSAV, Praha

Pojem božského vzniká spontánně jako zkušenost s něčím, co nebetyčně přesahuje naše schopnosti:

božský Hélios

božský Kája

Základní způsoby výkladu mýtu - Předjímaná otázka

Dítě pokládá otázku: "*A proč má týden sedm dní?*"

Tato otázka spouští vyprávění příběhu, který obsahuje odpověď na tuto otázku.

Když čteme zapsaný mýtus (nabalzámovanou mumii), postupujeme obráceně. Máme text a z textu musíme vyextrahovat otázku, kterou předjímal ten, který mýtus zapsal.

Velmi často je to poslední věta příběhu (Ge 11, 8.9):

I rozehnal je Hospodin po celé zemi, takže upustili od budování města. Proto se jeho jméno nazývá Babel (to je Zmatek), že tam Hospodin zmátl řeč veškeré země a lid rozehnal po celé zemi.

Předjímaná otázka tedy je: "*Proč lidé mluví rozličnými jazyky?*"

Základní způsoby výkladu - Substituční metoda

Substituční metodu používá Ježíš při výkladu svých podobenství (Mt 13, 37-43): Slova textu nahradíme synonymy tak, aby text získal nábožensko-mravní smysl:

Rozsévač, který rozsívá dobré semeno = Syn člověka

Pole = tento svět

Dobré semeno = synové království

Plevel = synové toho zlého

Nepřítel, který jej nasej = ďábel

Žeň = skonání věku

Ženci = andělé

Substituční metoda u Genesis

Strom = skutek, určitá činnost

Jíst plody stromu = dělat ten který čin a jeho následky

Strom poznání: Slovem poznat se v SZ neoznačovalo pouhé získání vědomosti, ale nabytí zkušenosti. Je známo, že termín "poznat ženu" znamenal mít s ní pohlavní styk (a zplodit dítě; Ge 4, 1.17.25). Proto strom poznání dobrého a zlého neznamenal pouhé intelektuální poznání, ale možnost vyzkoušet si dobré i zlé na vlastní kůži. Ve smyslu tohoto výkladu:

Strom slibující vševědoucnost = neomezenou volnost, svobodu

Had = Ďábel

Nahost = bezbrannost

Nevědět = neuvědomovat

Nyní přepíšeme původní text pomocí substitucí: Zahrada v Edenu je souhrn všech schopností, které měl člověk v prvotním stavu. Člověk mohl dělat cokoli, avšak měl danou hierarchii hodnot, kterou musel respektovat, nechtěl-li zemřít. (Strom poznání a strom života.)

Zatímco před tím byli nazí - slabí, bezbranní a neuvědomovali si to, tak nyní si to uvědomují a dívají se fíkovými listy. K tomu Ekumenický překlad Bible (Praha 1985): "V pozadí je představa, že fíkovník je strom obývaný démony. Člověk, který ztratil Boha, propadá temným mocnostem smrti. Proto Bůh člověku tuto "ochranu"bere (v. 21)"

(Třetí způsob výkladu mýtu - fantazijní práci - si ukážeme u pohádky)

Rodinné příběhy

Aktivace organismu je úzce spjata s psychickou vzdáleností.

Ráno, když aktivace organismu roste, člověku nevadí zvyšování vzdálenosti. Naopak k večeru s klesající aktivací roste i potřeba přiblížení (jak u dětí, tak dospělých). Při tomto přibližování se vyprávěly příběhy a lidé společně usínali společně s dětmi, viz Lk 11,7: *"On mu zevnitř odpoví: 'Neobtěžuj mne! Dveře jsou již zavřeny a děti jsou se mnou na lůžku. Nebudu přece vstávat, abych ti to dal.'"*

Bible je plná rodinných příběhů - od Abraháma, Izaka, Jákoba atd.

Pro vyprávění rodinných příběhů je téměř nezbytná:

Společná fyzická aktivita

Společná příprava jídla

Přirozená dávka rozhovorů jsou 4 hodiny denně - nad to je přetížení (call centra), pod je samota.

Rodinné příběhy v Bibli

Jákob zůstal sám a tu s ním kdosi zápolil, dokud nevzešla jitřenka. Když viděl, že Jákoba nepřemůže, poranil mu při zápolení kyčelní kloub, takže se mu vykloubil. Neznámý řekl: "Pust' mě, vzešla jitřenka."

Jákob však odvětil: "Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš."

Otázal se: "Jak se jmenuješ?"

Odpověděl: "Jákob."

Tu řekl: "Nebudou tě už jmenovat Jákob (to je Úskočný), nýbrž Izrael (to je Zápasí Bůh), neboť jsi jako kníže zápasil s Bohem i s lidmi a obstáls."

A Jákob ho žádal: "Pověz mi přece své jméno!"

Ale on odvětil: "Proč se ptáš na mé jméno?" A požehnal mu tam.

I pojmenoval Jákob to místo Peniel (to je Tvář Boží), neboť řekl: "Viděl jsem Boha tváří v tvář a byl mi zachován život."

Slunce mu vzešlo, když minul Penúel, ale v kyčli byl chromý.

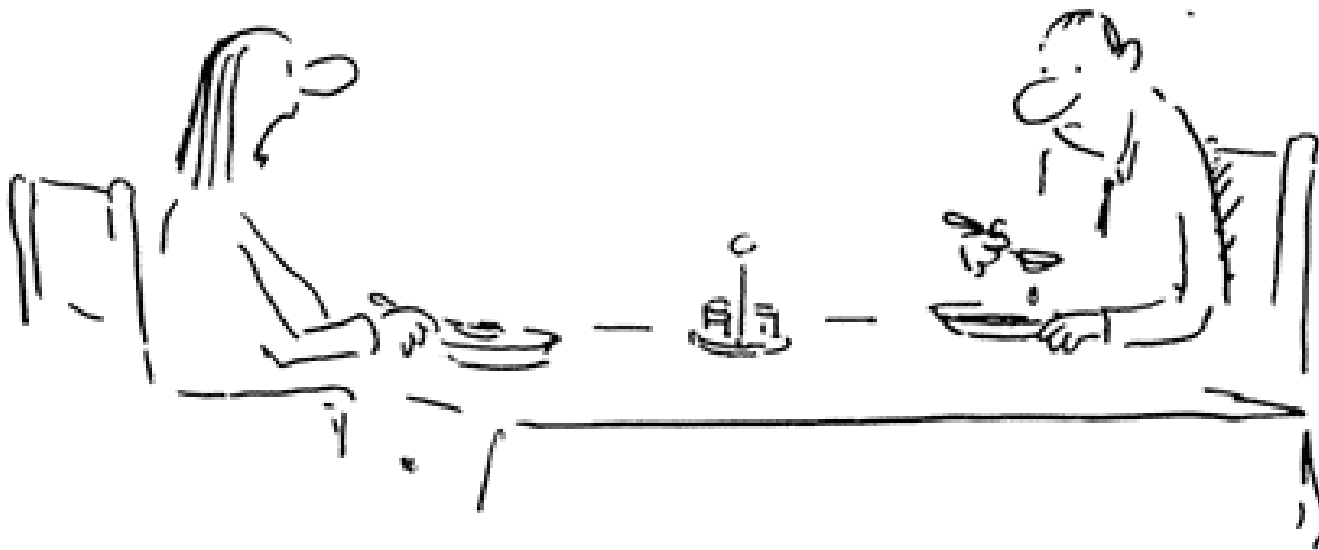
Synové Izraelovi nejedí až podnes šlachy při kyčelním kloubu, protože Bůh poranil Jákobovi šlachy kyčelního kloubu. (Ge 32, 25n)

Mizí rodinná konverzace

Výzkumy v USA: za posledních třicet let pokleslo množství společných rozhovorů v rodině o 30 %, což v praxi znamená jejich praktické vymizení.

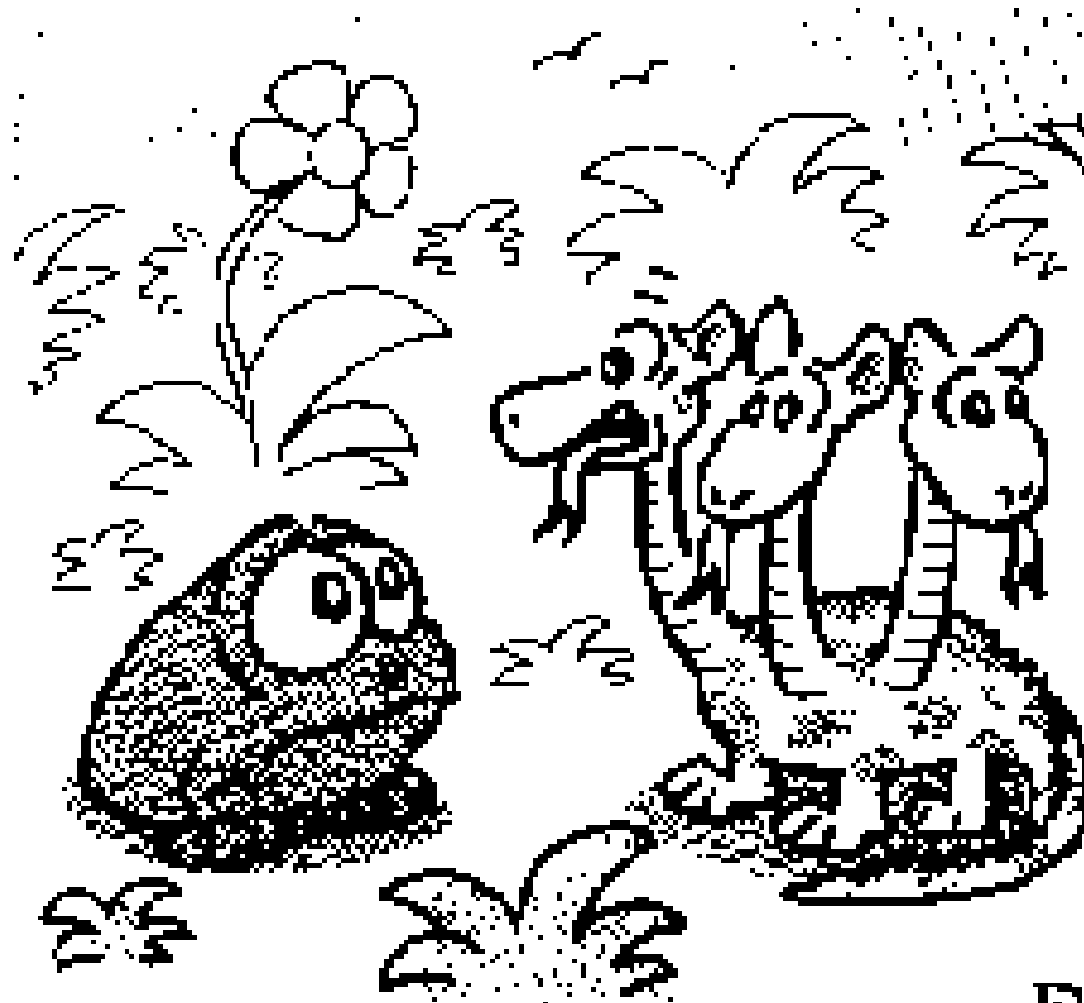
- Stravování mimo rodinu (mizí společná příprava jídla)
- Rozdílné koníčky a zájmy (televize či počítač v každém pokoji)
- Intelektuální práce, na které na rozdíl od manuální děti nemohou participovat ani jí přihlížet.

Roste materiální investice do dětí, klesá investice psychická.

SAMOTŘEJMĚ, ŽE JE Z PYTLÍČKU. ZNÁŠ SNAD NĚJAKÝ JINÝ ZPŮSOB?

Pohádky

Můj dědeček jednou unesl krásnou princeznu, ale přišel nebojácný rytíř a zašlápl ho.

Pohádka

Pohádka byla přirozená součást rodinných konverzací. Sloužila jako přirozená výuka hodnotového systému pomocí identifikace s hlavními hrdiny.

Princové a princezny - lepší já dětských posluchačů

Mechanismus vzniku pohádky je v podstatě stejný jako u mýtu, jen se rezignuje na ontologickou platnost a předjímanou otázku (Proč nejíme tuhle šlachu?). Posluchači vědí, že se jedná o výmysl, fabulaci. To však nebrání ve výše popsaném mechanismu identifikace a z příběhů si vštěpují zásady, jaké chování je obdivuhodné a vyplácí se, a které chování je ošklivé a trestá se.

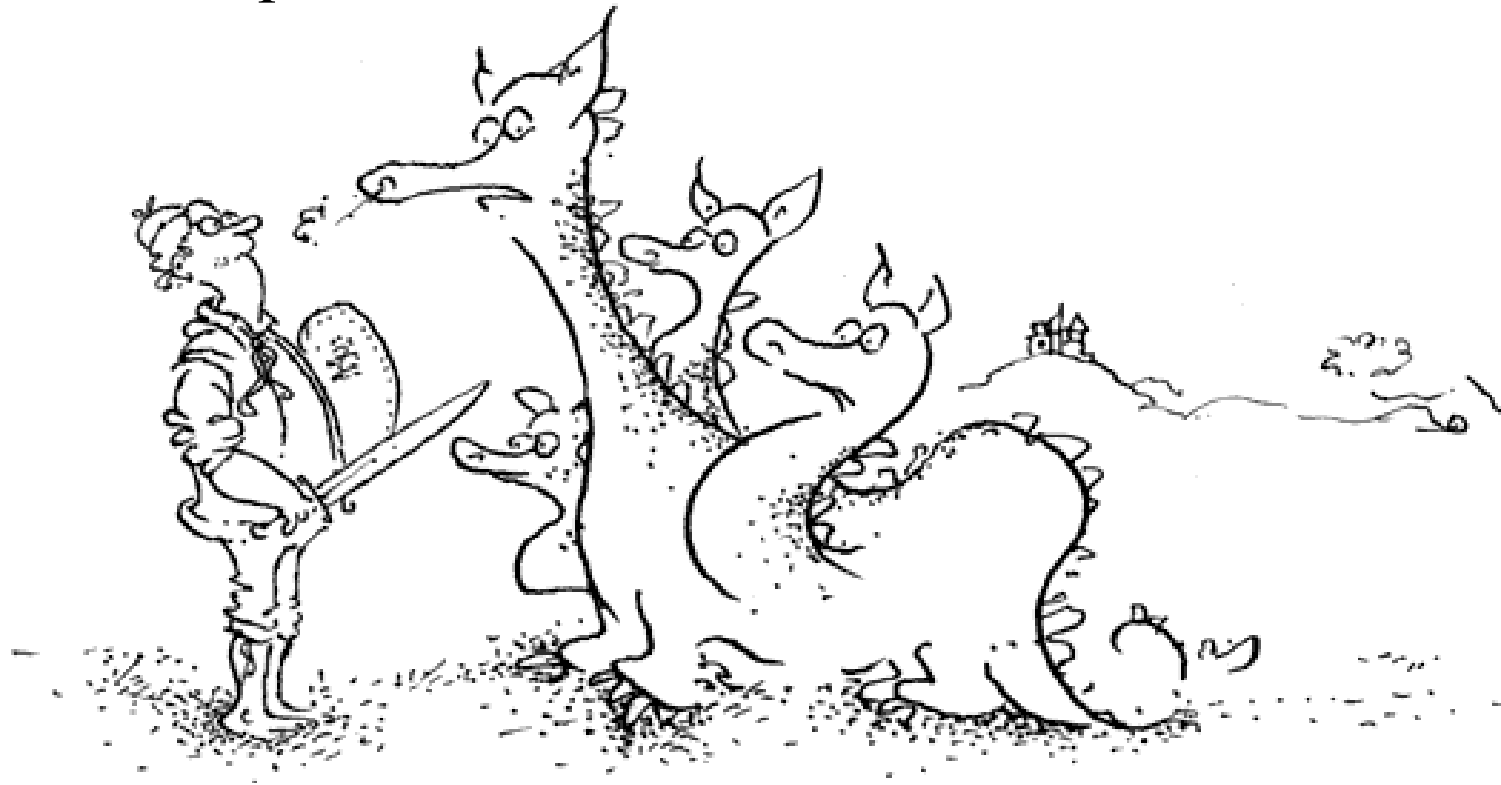
Například staří vypravěči často zdůrazňují úctu ke stáří - Honza dává babičce buchty - takto si vlastně zamlouvají ochranu pro sami sebe ve stáří.

Pohádky jako folkloristický žánr

Vztah žité pohádky a zapsané je stejný jako u mýtu. Okolo roku 1900 začíná rychle mizet a jako folkloristický žánr již neexistuje od meziválečné doby.

Budinský Libor: Nevěřte pohádkám!

Jacob a Wilhelm Grimmovi byli vzorem pro mnoho jiných sběratelů - Němcová, Erben ap.

NEBLÁŽNI, HONZO, DOMLUVME SE. TY SE BUDEŠ STARAT O MORÁLKU, JÁ O EKONOMIKU KRÁLOVSTVÍ.

Jak se zmírňoval život, i pohádky se stávaly stále romantičtější

Původní konec Sněhurky: "Poručili dobřela rozžhavit železné boty a zelenými kleštěmi je vytáhnout z výhně a pak je mocí obout zlé královně na nohy. V těch železných botách musela pak královna ve svých nádherných šatech před očima té, které tak ublížila, a pro potěchu svatebčanů tancovat, dokud nepadla mrtvá k zemi."

Čaroděj táhne nebohou dívku k popravčímu špalku: "V kročila jsi pro mé vůli do komnaty! Takže teď do ní, proti své vůli, vejdeš ještě jednou! Tvůj život právě skončil!" (Původní verze německé pohádky)

Výklad pohádek (mýtů) - Fantazijní práce

Řadu pohádek není možno vykládat ani předjímanou otázkou, ani substituční metodou. V pohádce se silně odráží fantazijní práce a zákonitosti fantazijních postav. Stírá se hranice mezi realitou a fantazií. To je dnes typické pro moderní televizní seriály - Twin peaks, Heros ap.

"Sovy nejsou tím, čím se zdají být"

František Hrubín: O bílé laňce

Na základě rady žáby z tuňky mají král a královna vychovávat svou dceru Jitřenku tak, aby se jí do jejích 16 let nedotkl žádný sluneční paprsek. Žijí v jakém si podzemním bunkru. Aby jim neumřela na úbytě, tak s ní jezdí po nocích v kočáře. Den před 16. narozeninami však Jitřenka propíchně kočár jehlicí a při svítání se jí dotkne paprsek slunce. Ona se změní v bílou laň a uteče do lesa.

Tam potká babičku - žabu a bydlí s ní v chaloupce v lese. V noci je člověk, přes den laň. Ve dne ji občas pronásleduje princ. Ona před ním uniká do chaloupky babičky.

Jednou ale po ní vystřelí šíp a zraní ji na noze. Ona mu sice unikne do chaloupky, ale on tam toho večera přespí na půdě. Z patra vidí, co se děje dole. Babička ovazuje nohu dívce a vedle ní leží jeho šíp.

"To máš z toho, že neposloucháš," slyší hovořit stařenku. "Málem bys byla přišla o život."

"Proč jsem raději neumřela," pravil na to druhý hlas, mladý a líbezný. "Už toho mám dost, napůl žít jako štvané zvíře a půl života prospat ve své pravé podobě."

"Kdybych tak mohla poradit tomu mládenci, co spi na půdě, ale nesmím," řekla stařenka. "Stačilo by, aby tě teď objal a hned by bylo dobře."

Princ seskočil dolů, objal Jitřenku a bylo dobře. Jen zmizela babička i chaloupka.

(Podobným typem pohádky je například
O perníkové chaloupce, O nosáčovi ap.)

Rozbor pohádky

- Z hlediska věcného se jedná spíš o slovní salát než o cokoli smysluplného.
- Nelze použít ani substituční metodu, ani předjímanou otázku.
- Pozor, postavy v této pohádce zčásti nezastupují reálné či hmotné věci, jako spíš principy, jevy, pocity ap. Lidé v pohádce se chovají spíše jako fantazijní postavy než jako reální lidé.

- - - -

Vypravěčka pohádky je především identifikována s Princeznou Jitřenkou, ale z části je identifikovaná i s královnou: *"Mladičkou královnou tížily přísné zvyky na královském dvoře. Jak mohla, odběhla si na kraj lesa a tam se bavila po svém: zula si střevíčky a brouzdala se v potoce, z pomněnek si pletla věnečky a z bílých křemínků skládala obrázky květin a zvířátek."* V psychice vypravěčky tedy splývají dohromady Královna a Princezna. Je to jedna fantazijní entita.

Jitřenka je tedy též jako královna od dětství vychovávána v zvláštní rodině, která má svůj divný svět, nekompatibilní s okolním - svět podzemí.

Důvodem je strach z okolí, které by mohlo dítěti ublížit. Rodiče vychovávají dceru sterilně, jako květinu ve skleníku. Snaží se to vydržet, alespoň do její dospělosti. Pubertální realita je ale zaskočí a dcera prchá do světa. V něm si ale připadá jako Mart'an, laň:

"Jak tenkrát toužila uvidět aspoň jednou slunce. Nyní však se ho bála. Se sluncem ztratila lidskou podobu a celý den bloudila kolem chýšky jako bílá laňka."

Babička nepředstavuje žádného člověka. Je to zákonitost - nemožnost ukázat okolí svou pravou tvář, vnitřní krásu. Protože Jitřenka hraje svojí hru, ani její (skutečný či vyhlédnutý) partner - Princ - jí nerozumí a z toho vznikají vzájemné konflikty a zranění.

Teprve když on pochopí a akceptuje, co se jí honí hlavou a co cítí. Může být najednou sama sebou. V tom okamžiku se rozplývá i její dvojí identita - laň pro okolí, dívka doma. Objetím Prince (partnerovou akceptací jejího nitra) mizí i babička a chaloupka. Ty tedy nemají charakter tzv. trvalého předmětu, ale jedná se o fantazijní entity.

Pověra

Pojd' zpátky, jsem pověřčivá.

Kant.
Pavel Kantorák

Pověra a kauzální atribuce

Spojení dvou jevů implikací či příčinností:

Jestliže A, pak B.

Jestliže existuje účinek, pak existuje i příčina.

Kauzální atribuce - nějaké věci se připíše (atribuuje), že je příčinou daného účinku. Tato atribuce může být správná nebo mylná, například vedená zákony magie.

Jestliže smrdí kanály, bude pršet.

Jestliže mi přeběhne přes cestu černá kočka, budu mít černou smůlu.

Viz video kauzální atribuce.

Kniha Henochova (apokalypsa)

Poprosil jsem toho druhého anděla, aby mi ukázal moc oněch netvorů, kteří byli jednoho dne odděleni a jeden byl umístěn do mořských hlubin a druhý do pustiny na pevnině. Anděl mi pravil: "Ty, lidský synu, se tu chceš dozvědět to, co je skryto?" A ten druhý anděl, který mě doprovázel, mi to vysvětlil a ukázal, co je skryto, co je první a poslední, vysoko na nebi a hluboko pod zemí a na okrajích a v základech nebe i v zásobárnách větrů.

Ukázal mi i hromy podle míst, kam dopadají, a stejně tak všechny části, jež se vydělují v blesku, aby mohl svítit a aby se jejich shluky mohly okamžitě podrobit kázni.

Vždyť blesk má místa odpočinku; tam musí v trpělivosti čekat, dokud mu není vydán příkaz ke hřmění; hrom ani blesk se nedají od sebe oddělit, ale nejsou jedné podstaty, oba vycházejí z ducha a navzájem se neoddělují.

Neboť když blesk osvítlí zem, hrom vydává jeho hlas a duch se ihned utiší a rovnoměrně mezi ně rozdělí. Pokladnice jejich období je nevyčerpatelná, avšak každé z nich je drženo na uzdě; silou ducha obraceno zpět a hnáno podle počtu končin země.

Duch moře je mužský a svou mocnou silou drží období na uzdě. Tímto způsobem je hnáno a rozptyluje se uprostřed všech hor.

Duch jinovatky je sám sobě andělem i duch krup je dobrý anděl.

Duch sněhu působí samostatně vlastní silou. To, co z něho stoupá, je jako kouř a říká se mu mráz.

Duch mlhy nesdílí s nimi jejich komory, nýbrž má svou zvláštní komoru; protože jeho běh se uskutečňuje v jasu a světle léta i v temnotě zimy; jeho komora je sama světlem a duch sám sobě andělem.

Příbytek ducha rosy je na okrajích nebe, je propojen s komorami deště a jeho běh se uskutečňuje v zimě a v létě; jeho oblaka jsou spolu s oblaky mlhy spojena, takže splývají v jedno.

Když se duch deště chystá vystoupit ven ze své komory, přicházejí andělé, komoru otevírají a vyvádějí ho ven; když je rozptylován nad celou zemí, pokaždé se spojuje s vodou, která je na zemi. Neboť vody jsou pro ty, kdo na zemi bydlí; poskytují totiž zemi výživu jako dar od Nejvyššího, který je v nebesích. Proto má déšť svou stanovenou míru ovládanou anděly.

Všechny tyto věci jsem viděl až u zahrady spravedlivých.

Manipulace s Bohem a lidmi

(viz smlouva_s_bohem.mp3)

Ondřej: Kdysi jsem udělal tajnou smlouvu s Bohem, že kvůli tobě vystuduji medicínu. Až zachráním určitý počet životů, tak se ke mně vrátíš.

Hanka: Aha.

O: V noci jsem operoval člověka, kterého jsi přivezla.

H: Ty jsi ho operoval? Jak mu je?

O: Dobře. Ale hlavně je to znamení.

H: Jaké znamení?

O: To ještě nevím, ale je to znamení. Ty přivezeš člověka a zrovna já ho operuji.

H: To je znamení.

O: Je to znamení, že bychom spolu měli žít.

Smlouva je jednostranná - není Bohem signovaná

Neptá se na názor holky - předjímané odmítnutí

Bůh = nadpřirozená páka (protekce) na zlomení vůle bližního

Druhy magií

Frazer: Zlatá ratolest

Kontaktní magie

Co jednou bylo v kontaktu, zůstává v kontaktu i nadále.

Kdo najde slinu druhého člověka, může ho pomocí ní ovládat.

Podobně ovládá toho, jehož zná jméno, například Boha.

Homeopatická magie

Podobné plodí podobné.

Homeopatie

Synchronicita

Všechno souvisí se vším. Jak nahoře, tak dole. Tedy ze změny jednoho můžeme v principu vyčíst změnu čehokoliv jiného.

Z hvězd, kávové sedliny, vnitřností či letu ptáků, můžeme vyčíst náš osud.

"Amen, pravím vám, cokoli odmítnete na zemi, bude odmítnuto v nebi, a cokoli přijmete na zemi, bude přijato v nebi." (Mt 18,18)

Mosollamos - srážka synchronicity a monoteismu

Josef Flavius cituje Hekataia: Když jsem táhl k Rudému moři, provázal mne mezi jinými jezdci, kteří byli členy mého doprovodu, Žid jménem Mosollamos. Byl to inteligentní a statný muž, Řekové i barbari ho shodně uznávali za nejlepšího lučištníka. Po cestě pochodovalo mnoho vojáků a tu jakýsi věštec pozoroval let ptáka a rozhodl, aby se všichni zastavili. Mosollamos se tehdy zeptal, proč čekají. Věštec ukázal na ptáka a řekl:

"Zachová-li pták svou polohu, pak je prospěšné, aby se všichni zastavili, vzlétne-li pták a poletí-li vpřed, bude vhodné táhnout dál, ale poletí-li pták zpět, musí se všichni hned vrátit."

Mosollamos na to neřekl ani slovo, ale napnul luk, vystřelil a svým zásahem ptáka usmrtil. Věštec i ostatní se rozhořčili a proklínali Žida.

"Co blázníte," řekl Mossollamos „nešťastníci!" Pak vzal ptáka do rukou a řekl: "Jak by mohl tenhle pták, který se neuměl postarat o vlastní záchranu, předpovědět nám něco rozumného o naší výpravě? Kdyby uměl předvídat budoucnost, nebyl by přiletěl sem na toto místo, protože by se bál, aby ho svým šípem neusmrtil Žid Mosollamos."

Martin Ryšavý - Duše v muzeu

Film z sibiřského prostředí Evenků, kolébky šamanismu, popisuje srážku tří ideologií. Domácího šamanismu a importovaného pravoslaví a následně "vědeckého" komunismu. (viz <http://klimes.mysteria.cz/clanky/teologie/duse>)

Šamanka se rozhodla provést *obřad na ochranu duše dítěte*. Vyrobita z březového dřeva kalíšek, vyřezala figurku ptáčka, z vydělané kůže mladého soba udělala dvoudílný váček, který vyšila chlupy z jeho podšíjové hřívy, ten kalíšek naplnila rozpuštěným tukem, zřejmě medvědí, a ponořila do něj dřevěného ptáčka tak, aby hlavička zůstala nad hladinou. Počkala, až tuk ztuhne, pak uložila nádobku s figurkou do koženého váčku a

rodičům řekla: "Tohle je *hnízdo duše dítěte*, které má přijít na svět. Až se narodí, duchové z podsvětí se k němu slítnou a budou chtít jeho duši, jenomže ji nenajdou, protože bude schovaná tady u mě. Dítě neumře a až začne běhat, duši mu vrátím. Dál se o ní bude starat samo."

Antimanipulace proti magiím

Kdo znal jméno nějakého boha, mohl ho tím jménem zapřísahat a ovládat. Proto Bůh dává opisné jméno, které se nedá zneužít. Bohužel tím spíš vyvolává dojem, že jeho jméno je obzvláště mocné.

"Věru, úpění Izraelců dolehlo nyní ke mně. Viděl jsem také útlak, jak je Egypťané utlačují. Nuže pojd', pošlu tě k faraónovi a vyvedeš můj lid, Izraelce, z Egypta."

Avšak Mojžíš Bohu namítl: "Hle, já přijdu k Izraelcům a řeknu jim: Posílá mě k vám Bůh vašich otců. Až se mě však zeptají, jaké je jeho jméno, co jim odpovím?"

Bůh řekl Mojžíšovi: "JSEM, KTERÝ JSEM." A pokračoval: "Řekni Izraelcům toto: JSEM posílá mě k vám."

Bůh dále Mojžíšovi poručil: "Řekni Izraelcům toto: »Posílá mě k vám Hospodin, Bůh vašich otců, Bůh Abrahámův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův.« To je navěky mé jméno, jím si mě budou připomínat od pokolení do pokolení. (Ex 3, 9.10.13n)

Golem - zneužití opisného jména

**Šém ha mforáš =
= "jméno (člen) odděleného"**

Stejný slovní základ jako u farizeů - též znamená oddělení

Podle legendy se vkládal pod jazyk, ne do čela jako ve filmu.

Napodobení stvořitelského aktu v Genesis.

Důslednost versus roztomilost pověr

Chytat se za knoflík, když jde kominík je roztomilé asi jako šlehat holky na jaře, tedy alespoň pro chlapy.

ale BĚDA, když se z pověry stane pravidlo chování

Jestliže černá kočka = smůla, pak dotyčný stojí na ulici a čeká i pět hodin, než projde někdo jiný. Dovozeno do důsledku: *Neměl by jít do vězení, když dotyčného nevaroval před smrtelným nebezpečím?*

Do jakutského muzea se nikdo neodváží jít po setmění, protože je plné magických objektů, viz Ryšavý: Duše v muzeu.

Horoskopy a Barnumův (Forerův) efekt

Ten jsem kdysi měl tu čest poznat na vlastní kůži, když jsem se učil Lüscherův test barev. Jak zvykem u psychologů, tak jsem si ho udělal napřed sám na sobě. Vyložil jsem si podle manuálu barvičky, a pak jsem se ho pokusil vyhodnotit. Výsledky mi vzaly dech. Ano, naprosto to sedělo. Ten test zcela vystihl mou povahu. Byl jsem nadšen. Pak jsem si ale přečetl vyhodnocení jiné kombinace - opět bomba, zase to sedělo. Tak jsem si přečetl ještě několik variant a vždy jsem měl pocit, že ten člověk mě musí znát, protože jinak by nebyl schopen mě tak dokonale charakterizovat. Inu, tak jsem postupně vystřízlivěl a zjistil, že ten test je opravdu k ničemu. Ta vyhodnocení byla napsána tak, aby se v něm poznal prakticky každý člověk. Takový test můžete vzít a hodit do kamen, protože vám o klientovi vůbec nic konkrétního neřekne.

Barnumův (Forerův) efekt - experiment

Testované osoby se rozdělily do tří skupin:

- První musela vyplnit řadu testů a absolvovat rozhovory s psychologem.
- Druhá skupina vyplnila test na počítači, ale nehovořila s psychologem.
- Třetí skupina nevyplňovala žádné testy a s nikým nemluvila.

Všem skupinám byl předložen obecný popis osobnosti, něco na způsob:
"Rád máte své soukromí, ale přesto se rád seznámíte se zajímavými lidmi. Měl jste několik vztahů, nicméně některé nedopadly slavně. Na posledního partnera/ku však myslíte více, než je zdrávo atd."

- První skupině bylo řečeno, že tento popis sestavil tým psychologů právě na základě jejich výpovědí.
- Druhé skupině se tvrdilo, že popis generoval počítač na základě odpovědí, které zadali do počítače.
- Třetí skupině bylo po pravdě řečeno, že je to jen obecný popis.

Každý měl říci, do jaké míry popis vystihuje jejich osobnost:

- První skupina byla nadšená: "Váš popis přesně odpovídá mé osobě. Rysy, které v něm uvádíte, mi jsou natolik vlastní, že v žádném případě nemůže jít o zobecňování."
- Druhá už tak chválou nehýřila a
- Třetí tvrdila, že stejný popis na ně neseďí vůbec.

Tento jev sám o sobě nedokazuje nepravdivost horoskopů, ale každý kdo chce horoskopy zkoumat musí s tímto jevem počítat, že mu bude deformovat výsledky.

Lidé hodnotí výpovědi horoskopů ne podle toho, jak na ně sedí, ale podle toho, jak jim věří.

Asymetrie komunikace mezi Bohem a člověkem

Mnoho událostí v Bibli se odehrálo na základě astrologie - mudrci se vydávají hledat židovského krále na základě hvězdy či konjunkce planet, sv. Josef reaguje na pokyny ve snu.

Bůh totiž není vázán vědeckými metodami při komunikaci s člověkem. Může využívat argumentace ad hominem, prostě to, čemu dotyčný věří.

Jestliže věří horoskopům, vloží jim znamení do horoskopu. A hle sv. rodina má dostatek financí na cestu a pobyt v Egyptě.

Opačně to ale nefunguje - nemůžeme donutit Boha, aby s námi komunikoval kanálem, který si zvolíme my. Jestliže věříme pověrám a bludům, pak nás nic nechrání před následky těchto omylů. Tedy je v našem zájmu, aby naše poznání bylo přesné a prosté omylů.

Víra

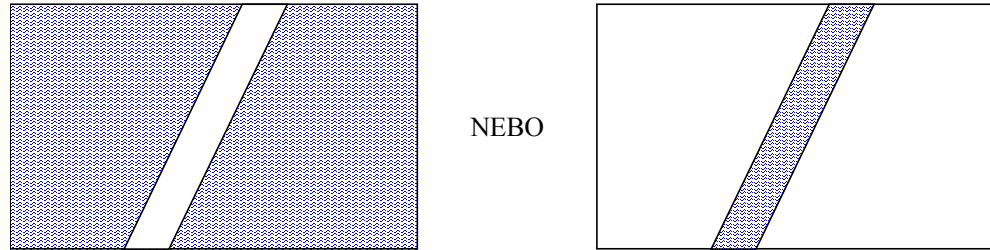

Kant.

Podíváte-li se pozorně semhle,
nevidíte nic. Divíte se? Já ne...

Pavel Kantorák

Proutkař a zahrádkářská kolonie

Jedna zahrádkářská kolonie si pozvala proutkaře, aby jim našel vodu. Proutkař lokalizoval jedno místo, nicméně nákladný vrt v tom místě byl dokonale suchý. Proutkař řekl, že to není možné, našel jim jiné místo, nicméně se stejným výsledkem. Když se tak stalo asi po čtvrté a proutkařovy pokusy stály zahrádkáře asi 300.000 Kčs.

Zahrádkáři to vzdali a raději zavolali Dr. Candru z katedry hydrogeologie PřFUK. Ten si obešel celou zahrádkářskou kolonii. Naštěstí kromě virgule ovládal i geologii, takže za chvíli zjistil, že celá zahrádkářská kolonie leží na říční šterkopískové terase. Jen jejím středem prochází čedičová žíla. Nešťastnému proutkaři se však podařilo přesně vymapovat průběh právě této žíly, která byla nepropustná a tedy suchá jako troud. Kdyby tedy zahrádkáři na proutkaře nedali a vyvrtali vrt kdekoli jinde, než kam jim ukázal, měli by vody habaděj.

Víra - Předávané svědectví

Termín víra má mnoho významů.

Základ křesťanského pojmu je poloprávní termín: *Předávané svědectví*

Ježíš jim řekl (Sk 1, 7n): "Není vaše věc znát čas a lhůtu, kterou si Otec ponechal ve své moci; ale dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a **budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země.**"

Stejně jako Kristus dokládal svá slova zázraky a mocnými činy, tak my musíme dokládat své svědectví strhujícími činy. Ježíš krmil zástupy, my musíme hojit jiné problémy naší doby - rozvody, ztrátu smyslu, orientace v moderním světě. Cílem je mít klíč k moderní době.

Lidé přijímají naše svědectví, jednak pro jeho vnitřní sílu, ale také pro osobní vztah k nám.

Bůh mezer (God of gaps)

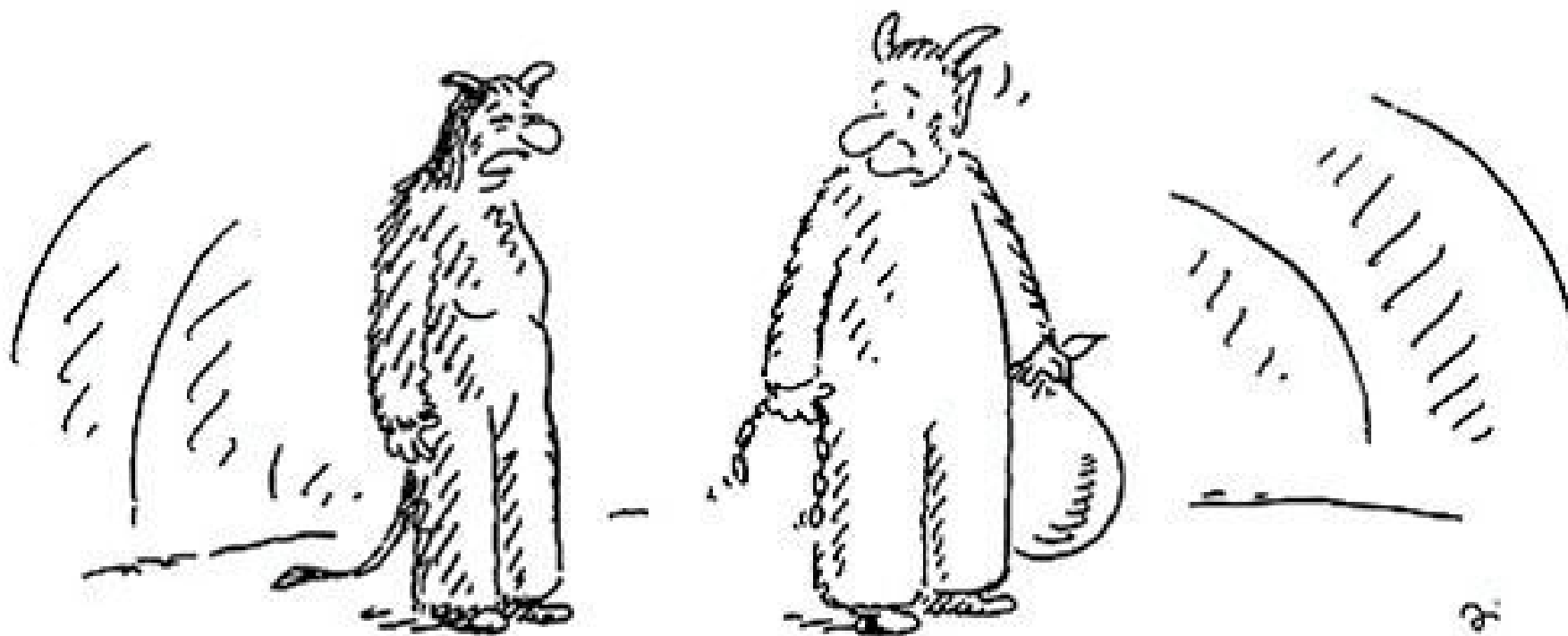
Zneužití pojmu Bůh pro vysvětlení čehokoliv pro co nemáme racionální vysvětlení. Jakmile se pak najde racionální vysvětlení, tak Boha s klidným srdcem škrtneme.

Bulharská konstanta = ve školním slangu číslo, které se musí přičíst nebo odečíst k výsledku tak, aby vyšel výsledek, který požaduje učitel.

Děkuji Vám za pozornost

NIKAM SE NEJDE. JSME ZAKÁZANÝ.

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

<http://klimes.mysteria.cz>